

ESKİ ÇAĞ MISIRDA BOKS, GÜREŞ VE ESKRİM İLE İLGİLİ FİGÜRLER ÜZERİNE YORUMLAR COMMENTS WITH FIGURIES ABOUT BOXING, WRESTLING AND FENCING IN THE ANCIENT EGYPT

Gülten İMAMOĞLU*
Feyzullah KOCA**

Öz

Antik çağ Mısırda boks, güreş ve eskrim ile ilgili görsellerin incelenmesi ve toplumsal yansımalarının araştırılması amaçlanmıştır. Bilgi kaynakları arkeolojik kazılardan elde edilen görsellerdir. Antik çağda Mısır'da Güreş, boks ve eskrim ile ilgili görseller yapılmıştır. Milattan önce 3000 yıllarına ait Beni-Hasan mezarlarında bulunan 400 çift kişilik güreşçiyi temsil eden çizimlerde güreş ve hakemlik kuralları anlatılmaktadır. Güreşçilerin yetişmesi için okul olduğu sanılmaktadır. Güreş, boks ve eskrim faaliyetlerinin Sed festivallerinde yapıldığı görülmüştür. Bugünkü Güreş, boks ve eskrim sporlarının ilk şekilleri yapılmıştır. Mısır Kralları (Fravunlar) ve prenslerinin belli aralıklarda bu sporları yaptıklarına inanılmaktadır.

Antik Çağda Mısır'da boks, güreş ve eskrim geleneksel temel sporlar olduğu görülüyor. Bu sporların toplumsal yansımaları olmuştur. Spor salonlarının ve sporda branşlara göre eğitimin varlığı antik Mısırda başladığı sanılmaktadır. Müsabakalarda seyirciler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antik Çağ Mısır, Boks, Güreş, Eskrim.

Abstract

It is aimed to examine the images for related boxing, wrestling and fencing in ancient Egypt and to search their social reflections. The sources of information are images obtained from archaeological excavations. In ancient times Egypt, They are made wrestling, boxing and fencing images. The drawings that represent 400 double wrestlers in the 3000-year-old Beni-Hasan graves of Before Christ are described in wrestling and refereeing rules. It is believed to be a school for the training of wrestlers. Wrestling, boxing and fencing activities have been held at the Sed festivals. They are origin for wrestling, boxing and fencing of today's sports. The Egyptian Kings (Fravuns) and princes are believed to have performed these sports periodical.

Boxing, wrestling and fencing in Egypt in ancient times seem to be the traditional basic sports. This has become a social reflection of sports. It is believed that the existence of gyms and training according to spore branches began in ancient Egypt. There were spectators in the competitions.

Keywords: Ancient Age Egyptian, Boxing, Wrestling, Fencing.

GİRİŞ

Milattan önce 3000 yıllarında Nil uygarlığın merkeziydi. Kültürel ve ekonomik yönden gelişmiş bir toplumdur. Yaklaşık 3000 yılından Roma ve Alexander tarafından fethine kadar geçen sürede antik Mısır da yüksek kültür olduğu belirtilir (Kornel,2010/2011). Sporun tarihi, muhtemelen, insanların aktif varlıklar olarak var oluşları kadar uzağa uzanır. Spor, insanların doğa ve çevre konusundaki ustalıklarını arttırmaları için yararlı bir yol olmuştur. Mısırlılar iyi bir yaşamdan zevk aldılar ve oyun yaşamlarının bir parçasıydı. Tüm krallar, prensler ve devlet adamları spor müsabakalarına katılmaya istekliydiler. Çocuklar ve yetişkinler genellikle oyunlarda yer alırlardı. Özellikle erkeklerin katıldıkları sportif etkinlikler kadınların katıldığı oyunlardan daha zor ve karmaşık idi. Eski Mısır dilinde "spor" a eşdeğer bir kelime bilmiyoruz; açıkça bu modern kelime tarafından en iyi ifade edilen bir kültürel unsur vardı. Mısır uygarlığı ile 3100 civarında ortaya çıkmaya başladı. Spor binlerce yıl boyunca insanlığın gelişimi ile birlikte gelişti. Mısır'da spor gelenekleri kültürel bütünlüğün bir parçasıydı. Antik Mısır kültürünün diğer tüm yönleri gibi eski Mısır'daki spor din ile yakından bağlantılı idi (Hamed, 2015). Tapınaklarında ve mezarlarında ele geçen rölyefler, freksler, çeşitli araç ve gereçler ve diğer kalıntı buluntular ve hiyeroglif metinler antik mısırda vücut kültürü bakımından geniş kaynak teşkil etmektedir. Mısır'da düzenli spor şenlikleri yapıldı, bazı şenliklerde sporculara yiyecek bile verildi. Kahire'de Milattan önce 2300 yıllık bir antik spor salonunun kalıntıları bulunmuştur. Kazıda 200 metrelik bir yarış pisti, heykeller, salon ve bir avlu kalıntılarına rastlanmıştır (<https://tr.sputniknews.com>;<http://www.fhw.gr/olympics>;Tekin ve Tekin, 2014).

Mezarların ve piramitlerin duvarlarındaki birçok illüstrasyon, uzun atlama, güreş, halter, kürek, yüzme, atıcılık, atletizm ve balıkçılık gibi sporların ve birkaç top oyununun da Mısırlılar tarafından yapıldığını gösteriyor. Ayrıca, bu çağda birçok kral ve prensin spor müsabakalarına katıldıkları da görülmüştür. Tarafsız bir hakem seçilmesi, oyuncular için üniforma, kazananların ödüllendirilmesi ve eski zamanlarda Mısır'da oynanan sporun bazı kurallarıydı (<https://www.ask-aladdin.com>). Sportif etkinliklere

* Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Anasanat Dalı.

** Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi.

ait en eski izler Milattan önce III. binyılda Mısırda Beni Hasan'daki mezarların duvar resimlerinde görülür. XV' nolu mezarın doğu duvarında ağırlıklı olarak güreş eden figürler resmedilmiştir. Mısır'da güreş sporunun yanı sıra boks ve sopa dövüşü sportif faaliyetler de gerçekleştirilmiştir (İmamoğlu ve ark., 2018). Mezar odalarında bulunan renkleri solmamış resimler aşağı yukarı milattan önceki 1500 yıllık bir zaman kesimini canlandırmaktadır. Bu resimler ve diğer buluntular Mısır'da vücut kültürünü teşkil eden faaliyetler arasında bugünkü anlamı ile oyunların, boks, güreş ve eskrim gibi mücadele sporlarının su ile ilgili alıştırmaları ortaya çıkarmıştır (<http://lm013.blogcu.com/spor>). Çocuklar güreştiler (Hambed, 2015). Antik çağ mısırda ileri seviyede vücut kültürü olmasına karşın yarışma fikrinin olmadığı, Yunan görülen olimpiyatlar benzeri yarışmaların bulunmadığı görüşü (<http://lm013.blogcu>) ne derece doğru olduğu araştırılmalıdır. Yüksek medeniyetin olduğu belirtilen mısırda figürlere bakılınca yarışmaların yapıldığı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Antik çağ Mısır'daki güreş, boks ve eskrim ile ilgili görseller incelenerek yapılaş şekilleri ve toplumdaki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır.

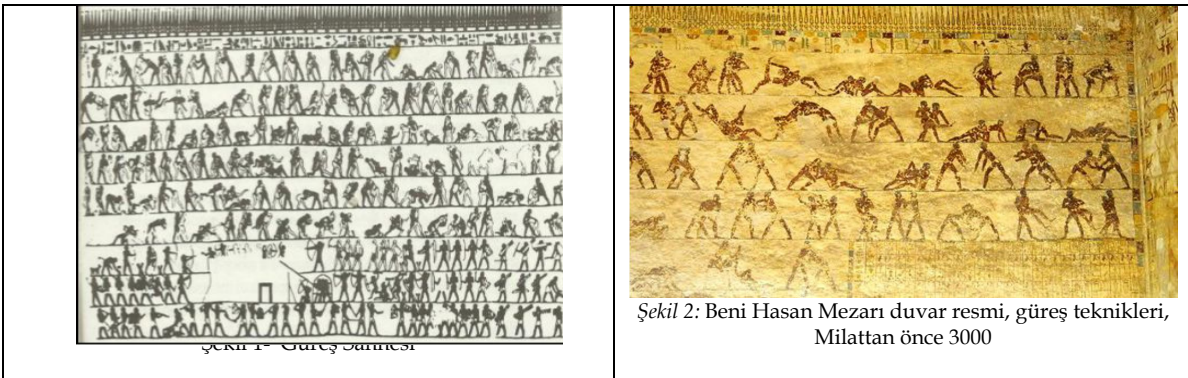
Antik çağda Mısırlılar antrenman yapmak, bedenlerini güçlendirmek, zevk ve eğlence için spor yapmakta idiler. Beni Hassan kaya mezarları, atletizm, yüzme, güreş, dans, jimnastik, hokey, yoga ve daha birçokları gibi çoğu spor için bir gösteri yeridir (<https://www.perankhgroup>). Antik çağ Mısırlılarda mağaraların içinde bulunan çizimlerde avcılık, eskrim ve güreş müsabakaları resmedilmiştir. Sopa ile eskrim Mısır'ın tarihi boyunca izlenen bir faaliyettir. Yine Beni Hassam mezarları içerisinde 300 güreş grubunun bulunduğu atletik spor ve oyunlar resmedilmiş, III.Ramses güreş müsabakalarının resmedildiği tabloları kendi oturduğu balkonlara koydurmuştur (<http://www.sporbilim.com>). Beni Hasan'daki mezarların sadece bir duvarında 220 güreşçi grubunun resmedilmiş olması, bir güreş okulunun resmedilmiş olduğunu akla getirmektedir (Tomay ve Değirmencioğlu,2017). Mısırlıların spora verdikleri önemi toplumsal yaşamın tüm alanlarında görmek mümkündür. Mısır firavunları ve Mezopotamya kralları, tapınak ve mezarlarının duvarlarındaki figürler sportif aktivitelere ilgi duyduklarını gösterebilir (İmamoğlu ve ark.,2018). Mısır'da spor, boks, güreş ve sopa dövüşü (eskrim) faaliyetlerini de içeriyordu. Milattan önce 2400 yılından kalma güreş sahneleri ile en eski kabartmalar, Ptahotep ve Ahethotep mezarlarını süslemiştir. (<https://www.perankhgroup>). Mısırlılar, insanların hünerlerinin gösterildiği, kuvvete dayalı yapılan performansları izlemekten zevk alıyorlardı. Güreş müsabakaları, boks maçları ve öküz dövüşleri de sevilerek izleniyordu. Mısır kralı için düzenlenen "Moments of Bills" mutluluk anları isimli organizasyona değişik bölgelerden takımlar katılırken, her takımın kendine ait seyircisi bulunuyordu ve kazanan takımlar arasındaki sporcular ve organizatörler ödüllendirilmekteydi. Her biri değişik uyruğa sahip 10 çift güreşçi alana davet edilerek galiplerin, diğer grupların galipleri ile karşılaştırılması yoluyla final müsabakalarına gelirdi. Şampiyon olan kişi/güreşçi soylular ve kral tarafından ödüllendirilirdi (Sevda, 2013).

1-Güreş: Güreş için eski Mısır kelimesi bilinmiyor. Güreş, eski Mısır'daki en popüler karşılaşmalarından biriydi, gençler ve yetişkinler tarafından yapıldı. Mısırlılar 'da güreşçilerin gelişimi için eğitim yerleri de vardı. Bu sporda başarı kazanmak için uzun ve yoğun bir eğitime ihtiyaç vardı, beceri ve teknik önemliydi. Muhtemelen, genç adamlar, tıpkı kraliyet prenslerinin yaptığı gibi, sadece okçuluk ve araba sürmek gibi subayların uyguladığı spor pratikliklerinde değil, her türlü fiziksel egzersizde askeri eğitim almışlardır. Askeri oyunlar arasında göze çarpan şey güreş ve sopalarla savaşmaktı (Şekil-3), (Hamed, 2015). Mısırda Beni Hasan XV nolu mezarın doğu duvarında resmedilen güreş sahnesi (Şekil-1) güreşin o tarihlerde bile ne kadar çok değişik oyunları ihtiva ettiğini göstermektedir. Milattan önce 2000 yılından itibaren Beni Hasan'da 4000'den fazla güreş sahnesi bulunmuştur. Orada, çiftlerde atletik hareketler ve sporcuların duruşları tasvir edilmiştir. Kemer giyen güreşçiler rakiplerini sırtlarına çevirmeye çalışırlar. Milattan önce 12. yüzyıldan kalma Madinet Habou'daki Ramses III Tapınağı'ndaki bir kabartmada, Mısırlılar ve yabancılar firavunun önündeki güreş ve sopalarla dövüşte yarışıyorlar. Bir subayın müdahalesini gösteren ve son olarak da bir Mısırlı güreşçinin rakibine boğucu bir boyunduruk uyguladığı ve daha sonra zaferini kutlayan birinci ve kazananın ilanıyla ilgili bir sahne vardır. Olay şu uyarıyı taşıyan bir yazıt taşıyor: "Dikkat! Firavun yakındır." Her döneme ait mühürler ve kabartmalar üzerinde yapılan güreş sahneleri, kemerleri takan ve rakiplerini kendilerinden yakalayan güreşçileri tasvir eder. Mezopotamya'dan çivi yazılı metinler farklı duruşlara işaret eder. Güreşçiler bacaklardan ve rakip kemerinden tutarlar. O halde kemer güreşi bir savaşçının ya da kahramanın hayatının önemli bir parçasıydı. Bilinen Gilgamiş destanında, Tanrısal kahraman bir güreş karşılaşmasında Enkidou'yu karşılar. Sportif festivallerin kraliyet ailesiyle sınırlı olması ve sportif aktivitelerin temel olarak üst sınıf mensuplarının endişesi olması muhtemeldir (<http://www.fhw.gr/olympics>). Milattan önce 3000 yıllarına ait Beni-Hasan mezarlarında bulunan 400 çift kişilik güreşçiyi temsil eden çizimlerde ise güreş ve hakemlik kuralları anlatılmaktadır. Biri kırmızı diğeri koyu ten rengine boyanmış resimlerde bugünkü serbest güreşin

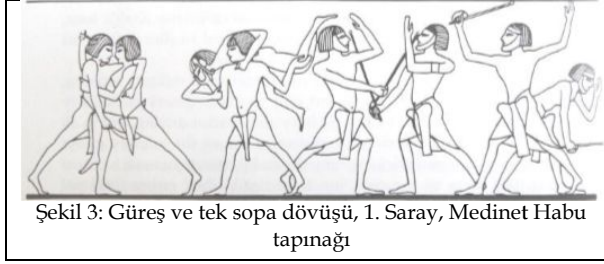
tekniklerine çok yakın özellikler taşıması bakımından büyük bir değer taşımaktadır. Bu resimlerde Mısır güreşinin bütün ayrıntılarını güreşçilerin giyimleri, meydana gelişleri, birbirlerini kovalamaları, el ense yoklamaları, denge bozan türlü oyunları, çelmeleri, bacaklara dalmaları, salto atmalar, kafa kol atmalar, kravat, köprü gibi oyunları izlemek mümkün olmaktadır. Güreş hareketleri ayakta ve yerde olmak üzere iki şekilde resmedilmiştir. Resimlerde 400 tutuş pozisyonunun 45 tanesi yerde uygulanan tekniklerden oluşmaktadır. Öte yandan III. Ramses tapınağında bulunan güreş resimleri, uluslararası güreş müsabakalarını tasvir etmekte ve Mısırlılar her zaman kazananlar olarak gösterilmektedir. Ptahotep ve Tefu mezarlarındaki duvar resimlerinde ise mükemmel tutuş teknikleri ve çalışan çocuklar görülmektedir. Bunların yanında yine Mısır'da 60 çeşit mantıklı, metotlu, sıralı ve basitten başlayıp karmaşığa doğru giden tutuşlar vardır (<http://www.sporbilim.com>). Sed festivallerinde 200'den fazla boyanmış güreş sahnesi, akrobasi ve diğer aktiviteler Orta Krallık'ta (Milattan önce yaklaşık 2000) Beni Hasan'ın bulunduğu yerdeki mezarlarında ve diğer sahnelerde görülür. Savaşçıların resimleri, çeşitli teknik becerilerini açıkça kanıtıyor. Katılımcılar muhtemelen askerî eğitiminin bir kısmını gerçekleştiren askerlerdi. Diğer yerlerde, Yeni krallıkta, Medinet Habu'dan yapılan oylamalarda, firavunun varlığında Mısırlı güreşçiler yabancıları her zaman yendiği belirtilir. Bu da savaşlarda Mısırların üstün olacağı mesajını verir. Tapınaklarda güreşin ilk tasviri, krallıkların birleşmesinden itibaren sözde "şehirler paleti" üzerindedir. 18. hanedanından, bir çift Nubyalı güreşçi kral Amenhotep IV'ün saltanatında bir taş blok üzerinde yer alır. Buradaki güreşçiler, Sudan'da şu ana kadar giyilen küçük ve dairesel olan kordonlardan etek giymektedir (Şekil-4). Mısırlılar iyi spor izlemekten duydukları sevgiyi, iki Mısırlı arasında da var olmaları ve seyirciler arasında yabancı elçilerin ya da ziyaretçilerin varlığının muhtemel olması, bize bu alayların adil olduğuna inanmak için bir sebebi. Daha sonra yabancı yarışmacılar "iyi bir gösteri yaptı" ve sonra da boyun eğdiler. Tören oyunlarının güreş karşılaşmalarıyla ilgili son bir değerlendirme var. Rakip bir zenci, bir Libya ya da bir Suriye olabilir. Yeni krallık döneminde artık güreş yerlerinin sahneleri bulunmayacak, böylece daha az sayıda çiftin resimleri de bulunacaktı. Güreşte bu kabartmalarda iki kere kaybedenler daima yabancıdır. Galipler Medinet Habu kabartmasında olduğu gibi aynı duruşta zaten gösterildi. Yeni krallık döneminde de güreşçiler çoğunlukla askerlerden oluşuyordu. Kıyafetlerinden görebildiğimiz gibi, güreşçiler özel ayrılıklar oluşturmuş gibi görünüyorlardı, güreşçilerin yeni krallıktan sonraki herhangi bir dönemden hiçbir resmi bize gelmedi. Ancak bu popüler spor uygulanmaya devam etti. Ayrıca, bilekleri ve boynu maçın başlangıcında kavramak, rakibi bacağına bastırarak, bacağına kavramak için bacağına kavramak, arkadan alçak bir kavrama elde etmek için arkadan düşük bir kavrama elde etmek. Rakibi, omuz sallanan, baş, kalça salıncak ve bacak kancası ile kalça salıncak, boyun ve vardiya tut, arkadan bir kavrama, yanlardan çekerek ve rakibin vücudunu çevirerek. Ayrıca, üst vücut etrafındaki bacak ve makaslara karşı savunma yapmak ve oyun bittikten sonra, kazananın hakemlerin duruşuna ya da krala karşı karşıya gelmesiyle her iki eli de zaferle arttığını ve nihayetinde acil mesajlar, kararlı çocuklar taşıdığını gördük (Kornexl, 2010/2011, Kyle, 2014).

1.1-Güreş ile ilgili bazı belgeler

1. Petah Hotep mezarı, 5. Hanedanı, Milattan Önce 2300, Saqqara
2. Paket mezar, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan
3. Khati Mezarı, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan
4. Brüksel Müzesi, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan
5. Tell Elamarna, 18. Hanedanı, Milattan Önce 1500, Benihasan
6. Kahire Müzesi, 20. Hanedanı, Milattan Önce 1000, Benihasan
7. Ramses mezarı Tapınağı, 20. Hanedanı, Milattan Önce 1000, Medinet Habu

Şekil 2: Beni Hasan Mezarı duvar resmi, güreş teknikleri, Milattan önce 3000

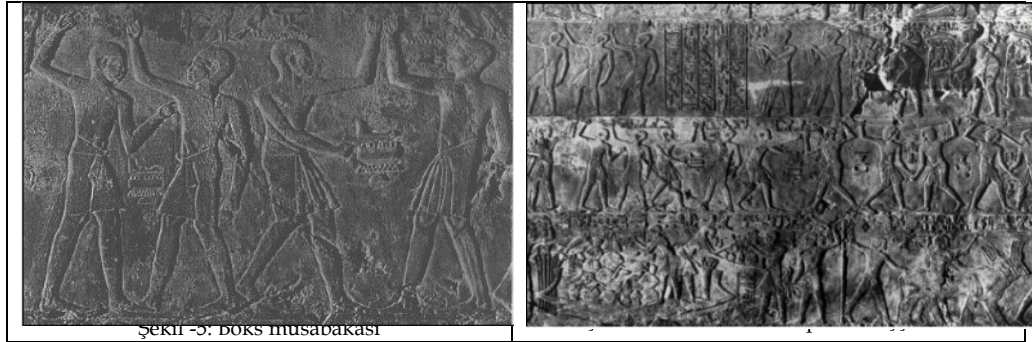

Resimlerinde sistematik bir vücut kültürü ile yarışma halindeki kuvvet denemeleri arasında bir denge göze çarpmaktadır. İsa'dan önce 2000 yıllarından kalan Benihasan mezarlarında bulunan sayısız ve emsalsiz güreş figürleri aynı canlılığını koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Biri kırmızı diğeri koyu ten rengine boyanmış güreşçi bir çiftin izlenebilen resimleri bugünkü serbest güreşin bir metod kitabı niteliği ile büyük bir değer taşımaktadır. Bu resimlerde Mısır güreşinin bütün ayrıntılarını güreşçilerin giyimleri, meydana gelişleri, birbirlerini kovalamaları, el ense yoklamaları, denge bozan türlü oyunları, çelmeleri, bacaklara dalmaları, salto atma, kafa kol atma, kravat, köprü gibi oyunları izlemek mümkün olmaktadır (<http://lm013.blogcu.com/spor>).

2-Boks: Mücadeleye dayalı sporlar, güreş, sopalarla mücadele ve eskrim şeklinde temsil edilir. Bu karşılaşmalar, özellikle güreşte, şüphesiz, eski Mısır'da fiziksel zindeliği arttırmanın bir aracı olarak düşünüldü ve muhtemelen askeri eğitime dahil edildi. Kesin kuralları bizim için bilinmemektedir. Çünkü bunlar resimlerle birlikte açıklanmamıştır (Hambet;2015). İsa'dan önce 1400 yıllarında boks sporunun da Mısırlılarca bilindiği anlaşılmıştır (Şekil-5 ve 6), (<http://lm013.blogcu.com/spor>).

Boks sporuyla ilgili belgeler:

1. Khero mezar, 18. Hanedanı, Milattan Önce 1500, Luksor
2. Kedi ve fare boks yapma, Bilinmeyen tarih, Carlberg Müzesi

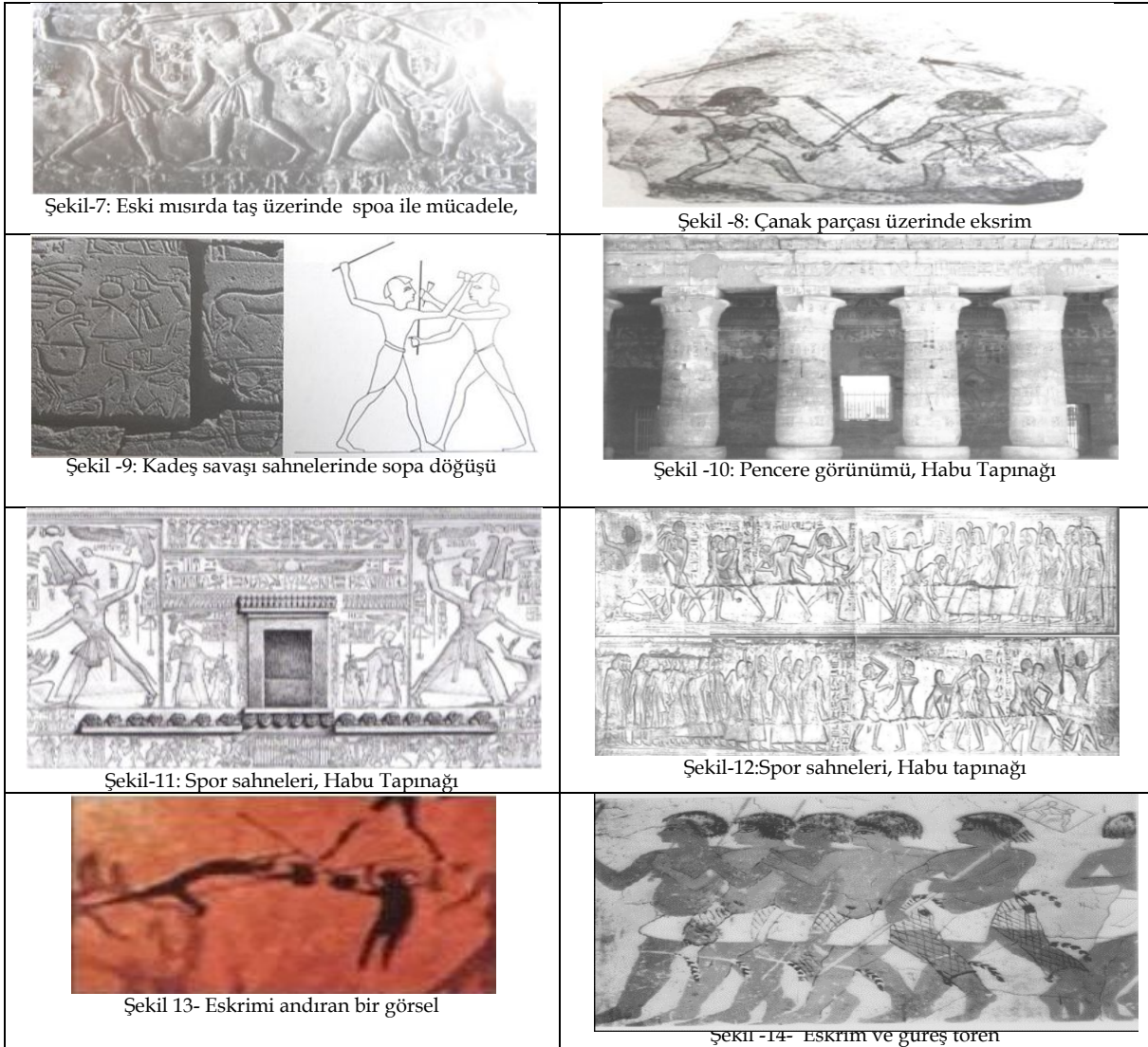
3-Eskrim: Din ve spor, eskrim bağlamında birleşir ve ayrı planlarda çalıştıkları için birbirleriyle çelişmezler. Piramit metinleri ve orta krallığın ritüelleri gibi eskrimden esinlenmeye en erken atıflar kılıçla değil, sopalarla ve hatta bitki saplarıyla savaşan etkinliklerle ilgilidir. Kılıç dövüşü, eski Mısır'dan beri var olmuştur (<http://www.tegev>). Yeni krallık sırasında, sopa dövüşü (eskrim) oldukça popüler hale geldi. Kral Tutankamon'un mezarı içinde sopalarla ilgili çeşitli örnekler bulunmuştur. Çubuk Kadeş savaşında okçular tarafından ikincil bir silah olarak taşınmıştır (Hambet,2015). Eskrim antik Mısır'da bir sopa dövüşü sporu olarak başlamış gibi görünüyor. Eskrimin en eski kanıtı Mısır'ın oymacılığında gelmektedir ve Üst Mısır'daki Luksor yakınlarındaki Madinet-Habu tapınağında bulunmaktadır. Bu tapınak milattan önce 1190 civarında Kral Ramses III tarafından yaptırılmıştır. Oyma iki kişi arasında bir eskrim izini tasvir ediyor. Kullanılan silahların iyi bir şekilde kaplanmış noktaları olduğu ve bugün kullanılanlara çok benzeyen maskeler taktığı söylenir. Ayrıca, bir papirüs parçası üzerinde tutulurken tüylü asaları tutan bir yargıç ve hatta seyirci paneli de vardır (<http://olympiafencingcenter.com>; Çetin, 2015). Mücadelelerde çok fazla sanatsal temsil vardır. Turnuvalarda eğlence, dinsel veya askeri eğitim ön planda idi. Eski Mısır'da eskrim krallığın ideolojisiyle ilişkilendirilen bir spordur. Yeni krallık döneminden resmî bir delil olan ve daha önce Mısır'da bilinmeyen, ancak daha sonra başka yabancı alışkanlıklara ve geleneklere ulaşmış olan bir özel düello türü idi. Bu oyun kral Ramesses II "Ramesseum" ve Medinet Habu'da kral Ramesses III'ün Mortuary tapınağında bulunmuştur. Bir sahnede düellodan önceki tören gösterilir. Eskrimcilerin izleyiciler karşısında eğilmesi vardır. Bir diğeri ise, alnı ve çeneyi örtmek için bir deri ve belki de üstünde yazı bulunan çanak parçası üzerindeki bazı figürlerdi (Şekil-7 ve 8). Ramesseum tapınağında tek parça: 1. pylonun iç

yüzünde Kadeş savaşı sırasında kamplarında dövülen iki Hitit casusunun tasvir edildiği küçük bir sahne var. Tek sopalı dövüşler, güreş sahnelerinden daha az zorlanma vardır (Şekil -9).

3.1-Medinet Habu tapınağında güreş ve tek sopa sahneleri: İç güney duvarındaki Medinet Habu tapınağında kraliyet görünümünün penceresinin güney cephesinde, duvarın orta kısmında yer alan sütunlar arasında spor sahneleri vardır. Kralın saraydan girdiği ve sarayda düzenlenen törenlere başkanlık ederken oturduğu bu pencere olduğu sanılıyor (Şekil -10). Kral III. Ramesses'in sarayından törensel bir görünüm sergileyen penceresi, kralın esirleri ile simetrik olarak dengelenmiş sahneleri vardır (Şekil-11 ve 12).

3.2-Eskrim ile ilgili belgeler:

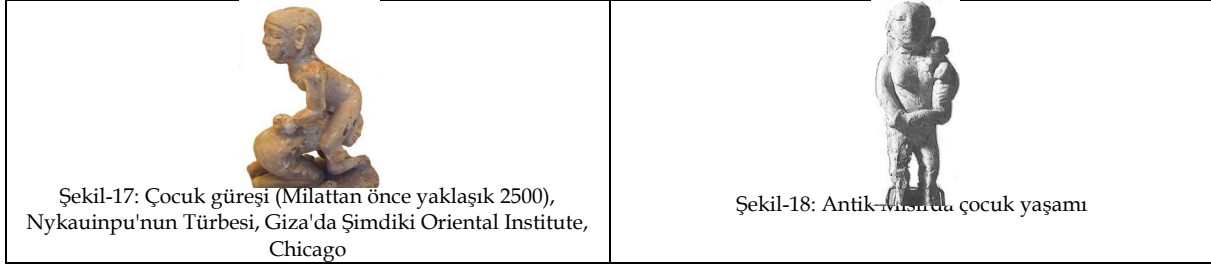
1. Meriroke Mezarı, 5. Hanedanı, Milattan Önce 2300, Saqqara
2. Petah Hotep mezarı, 6. Hanedanlığı, Milattan Önce 2250, Saqqara
3. Khero mezar, 18. Hanedanı, Milattan Önce 1500, Luxor
4. Ramses Mezarı, 19. Hanedanı, Milattan Önce 1300, Luxor
5. Ramses III tapınağı, 20. Hanedanı, Milattan Önce 1100, Medinet Habu

Şekil 13'teki figürün modern eskrim ne kadar çok benzediğini görebiliriz.

4-Çocuklarda Güreş:

Şekil-17'de iki erkek çocuk güreşiyor. Bir güreşçi diğer çocuğun kafasında oturuyor (Carr, 2018). Veya biri çift dalarak diğerini havaya kaldırmak istiyor.

SONUÇ

Antik Çağda Mısır'da boks, güreş ve eskrim geleneksel temel sporlar olduğu görülmüştür. Bu sporların toplumsal yansımaları olmuştur. Mısırda güreşçilerin giyimleri, güreş meydanına gelişleri, birbirlerini kovalamaları, el ense yoklamaları, denge bozan türlü oyunları, çelmeleri, bacaklara dalmaları, salto atmaları, kafa kol kapmaları, kravat, köprü gibi oyunları günümüz güreşlerinde mevcuttur. Boks sporunun İsa'dan önce 1400 yıllarında Mısırlılarca bilindiği anlaşılmıştır. Eskrim antik Mısır'da bir sopa dövüşü sporu olarak başlamış gibi görünür. Eski Mısır'da eskrim krallığın ideolojisiyle ilişkilendirilen bir spordur. Medinet Habu tapınağında güreş ve tek sopa sahneleri bulunmaktadır. Çocuklarında güreştirildiği anlaşılmıştır. Spor salonlarının ve sporda branşlara göre eğitimin varlığı antik Mısırda başladığı sanılmaktadır. Müsabakalarda seyirciler yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Alpman C. (1972). *Eğitimin Bütünlüğü içinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyu Gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Carr, K.E. (2018). Ancient Egyptian games: play and toys in ancient Egypt. *Quatr. Us Study Guides*, June 14, 2017.
- Çetin E.,(2015). The First Article About Sports In Turkish Press: Ali Ferruh Bey and His Article Named "Fencing". *International Journal of Social Science*, Number: 37 , p. 149-157
- Decker, W. (1992). *Sports and Games of Ancient Egypt*. Trans. A.Guttman. New Haven.
- Hamed A.E.A. (2015). Sport, Leisure: Artistic Perspectives in Ancient Egyptian Temples (Part I). *Recordes, Rio de Janeiro*, V. 8, n. 1, p.1-17
- İmamoğlu G., Gönülateş S., İmamoğlu O. (2018). Sanatsal Tasvirlerde Bazı Sporların Kökenleri. *Uluslararası Herkes için Spor ve Welnes Kongresi Özet Kitabı*, Antalya
- Kornexl E. (210/2011). *Geschichte des Sports, Geschichte des Sports und anderer Bewegungskulturen*. sport1.uibk.ac.at/lehre/.../Geschichte%20WS10-11.pdf
- Kyle D.G. (2014). *Sport and Spectacle in the Ancient World*. West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd, The Atrium, Southern Gate, Chichester.
- El-Gammal M. (2008). The ancient Egyptian Sports during the Pharaoh dynasties & its relation to the ancient Greek Sports. *16th International Seminar on Olympic Studies for Postgraduate Students, Ancient Olympia-Greece*, <https://www.researchgate.net/publication/296060963>
- Memiş U.,A., Yıldırım İ., (2011). Batı Kültürlerinde Kadınların Spora Katılımlarının Tarihsel Gelişimi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, XVI(3), 17-26
- Sevda K.,(2013). *Spor Müzelerinin İşlevleri ve Bir Spor Müzesi Taslağının Yönetmelik Açısından Oluşturulması*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Yönetimi Programı Yüksek Lisans Tezi
- Tekin A., Tekin G., (2014). Antik Yunan Dönemi: Spor ve Antik Olimpiyat Oyunları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl 7, Sayı XVIII, ss. 121-140.
- Tomay B., Değirmencioğlu H., (2017). Antik Çağda Anadolu'da Spor Turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademik Dergisi*, 2 (2) : 9-21

İnternet Kaynakları:

- <https://tr.sputniknews.com/kultur/201711061030899451-kahire-misir-antik-spor/>
- <http://www.fhw.gr/olympics/ancient/en/101.html>
- <https://www.ask-aladdin.com/ancient-egypt/sports-ancient-egypt/>
- <http://lm013.blogcu.com/spor-tarihi-tarih-oncesi-caglarda-hareket-ihtiyaci-ve-nedenler/2561663>
- <https://www.perankhgroup.com/sports%20games.htm>
- <https://listverse.com/2014/02/06/10-ancient-sports-that-are-completely-terrifying/>
- <http://www.sporbilim.com/sayfa.asp?mdl=haber&param=105>
- <http://olympiafencingcenter.com/fencing-ages/>
- <https://www.ancient-egypt-online.com/ancient-egypt-sports.html>
- <http://www.tegev.org/eskrim-tarihi/>
- <http://seyfullahdemir.com/tarih-oncesi-resimlerinin-gizemi-2/>